

مجموعه سنون

از

جمعیت علمیه عثمانیه

اوچنجی سنه

نومرو ۳۲

شعبان

استانبول

جمعیت علمیه عثمانیه مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۲۸۱

تفسیرنده (کالا یؤخذ بذنب الفیر لایشاب بفعله) یعنی غیرک ذنبیله
مواخذه اولمندیغی کبی عملیله ده مثاب اولمز دیمشدر و خبرده (ان
الصدقة والحج ینفعان المیت) وارد اولمشدر یعنی صدقه و حجک
میته فائده سی واردر چونکه میت ایچون نیت ایلیان ائک نابی
کبیدر. بو تعلیلده ضعف ظاهر و اشکال تمامیله مندفع اولمیدیغی
باهر در.

(ادهم پرتو)

(مدخل علم ژؤلورژی)

ایکنجی فصل احجار بحشده در

قشرارضک احوال حاضره سندن احوال سابقه سنه و مبدأ و منشأ نه
تحصیل و قوف ایتک ایچون قشر مذکورک کیفیات و ترکیباتی بیلتمک
اقتضا ایده جکندن علی الاجال احجارک جنس و ترکیباتی بیسانه
شروع قنور. جنسیت جهتیله احجار بسیط و یا خود مرکب
اولور یعنی اجزاسی متجانس اولانه مرکب اطلاق اولنور. مثلا
عادی جبر و اعلامر مرمر و تباشیر و درالتجف ترکیب کیمی اعتباریله
مرکب ایسه لرده ینه احجار بسیطه دن عد اولنورلر زیرا بونلردن
برینی کسر ایلسک هر بر پارچه سی جله جنسندن اولوب خواص
و کیفیاتی مساویدر. مثلا کیرج طاشک پارچه لری ینه کیرج طاشیدر
و مرمر قطعه لری ینه اول مرمر جنسندندر. مرکب تسمیه
ایتدیگمز احجارده ایسه کیفیت بسبتون بشقه اولوب اکثر حالده

اقسام غیر متجانسه سی يك نظرده عیان اولور. مثلاً سلطان احمد میدانده بر نوع سماقی دیکلی طاسك جنسندن معدود اولوب غرانیث تسمیه قلنان حجر مختلف الجنس مواد معدنیة ثلثه دن عبارت اولوب بری قوارس یعنی در التیجف و بری فلسپات و بری دخی میقادر که هر برینک رنگ و شکلی بشقه اولدیغندن يك نظرده بری برندن فرق و تمیز اولور لکن اشبو غرانیث طاشی قیریلوب بو اقسام مختلفه یعنی قوارس و فلسپات ایله میقا تفریق اولنسه اولخالده غرانیث اطلاق جائز اولمز زیرا بواسطه اجسام ثلثه مذکوره تک ترکیبندن تشکل ایتمش اولان طاشه منحصردر. حجر بسیطده اجزا بری برلینه قویاً متماسک اولدیغی مثلاًو حجر مرکبه دخی اجسام مختلفه قوی التمسکدر و ذکر اولنان اجزای مختلفه تک مقدارلری بری برینه نسبتله تخلف ایدوب برینک آز و یا چوق بولمسیله حجر مذکورک کیفیتی تبدل ایدر. مثلاً اجسام مزبوره دن بری سیاه اوله رق حجر مرکبه کثرت اوزره واقع اولور ایسه دیگر ایکی جسم اولخالده يك کور نمیدرک حجر مذکور کاهلاً سیاه اولور و قوارس چاقی طاشی جنسندن اولمقله غرانیثده مقداری زیاده اولسه طاش سرت و بالعکس فلسپات یومشق اولدیغندن کثرت اوزره غرانیثده بولندیغی حالده یومشق اولور. احجار غیر متجانسه تک جمله سی غرانیث تشکل و صلابتده اولیوب مثلاً پوفیر یعنی سماقی طاشی هیچ بر وجهله اول ترکیبده دکلدز. چونکه سماقی یه دقتله نظر اولنسه خرساتک طاشلری یکدیگرینه ربط و الصاق ایلدیکی کبی اجسام مختلفه سنی تشیید و الصاق ایدر. برده اشبو اجسام متفرقه بری برینه بلا واسطه ملاصق اولیوب خرسان قیلندن بر نوع خیر بونلری الصاق

ایستاد و بعضاً دخی ذکر اولنان خرج علی السویه بر جنسدن اولیوب
قونغلومرا و برش تعبیر اولنان غیر متجانس حجرلرده مواد متفرقه
بر خرج ایله تمتد ایسه ده بو خرج دخی مواد مختلفه یی حاویدر
و غره نسیمه اولنان حجر حجر رملی اولوب یعنی مراد سیلابسیددن
عبارت ایسه ده اکثراً مواد جیرییه و یاخود مواد حدیدییه و طینییه ایله
خرجلتمش اوله رق اجزاسی تمتد و متماسکدر. فصل سابقده بیان
اولندیغی وجهله غره لره میاه جیرییه نفوذ ایتد کده سرتلکی متزاید
اولور و بو حجر رملی قونغلومرا نسیمه اولنان جنس احجاردن
معدود اولوب حباتی یعنی دانه لری بیوجک اولدیغی حالده پودینک
اسمیه معروفدر که بعضاً غایت سخت اولوب اندن دکرمان طاشلری
اعمال اولنور.

معلوم اوله که طبیعتده موجود احجار و معادنک اختلاف خواص
و جنس جهتیله انواعی اوچبوزی قیجاوز اولوب فقط جبالی ترکیب
ایدن احجارك عددی بوکا نسبتله پک قیلدر و نباتات و حیوانات
ارضک مواقع مختلفه سنده تنوع و تخلف ایلدیکی درکار ایسه ده
احجار بویله اولیوب هر طرفده حسب الجنسیه بیلرنده مطابقت
تامه واردر. مثلاً روسیه ده اورال صحرالرنده و دشت قیچاقده اولان
غرانت طاشیله امریقا صحرالرنده اولان غرانیتلر بیلننده قطعاً فرق
یوقدر و انکلترة و فرانسه ده و بولنردن بعید بولنان بحر ازاق
جوارنده بولنان تباشیر طاشلری بری برینه مشابهدر. سائر احجار
دخی هر قنغی طول و عرضده و ارتفاع و انحطاطده بولنسلر
کیفیات و خواصی تخلف و تبدل ایتمز. احجارك ایروجه توصیف
ویاننده شروع ایتمکسزین احجار و معادنن بعضیلرینک اشکال

مخصوصه سنی تعریف ایده‌م زیرا بونلری بطلک پک لازمدر. اشکال مذکوره عدد جهشیه غیر محدود اولوب حتی موالید سائریه نسبتله پک قلیلدر. معلوم اوله که معادن واحجارک اکثریسی بر شکل منتظم اوزره اولوب یعنی سطوح خارجیه سی منتظم وجسم هندسی کبی مقطعدر که انلره قرستال تسمیه اولنور. قرستال فی الاصل درالتجف معناسنه اولوب اودخی بلور کبی بر منتظم شکله بولندیغندن بواسم شکل مذکورده بولنان کافه معادن واحجاره تعیم اولنشددر. معلوم اولدیغی اوزره مایعاتدن بعضیلری وارد که تصلب ایلدکلرنده جسم هندسی صورتی یعنی فاستالی منتظم شکله کیرلر و بوشکل اجزای جسمیه تک بری برلینه نسبتله صورت وضع وجذبیلندن نشأت ایدر. کیفیت غریبه هر قومه هر نقدر طبیعتده وقوع بولور ایسهده بالعمل انسان دخی بعض اسباب و واسطه ایله اتی وجوده کتورر شویله که بعض مواد آتشدده اریدکدن صکره و بعضیسی دخی بر مایعده منحل اولدقدن صکره قرستالانور و کبریت اذابه اولنوب بالتدریج تبرید اولنسه اولوجهله قرستالانور وینار طاغلردن چیقان اریمش طاشلر که انلره فورات تسمیه ایلدک انلرک یارقلرندن کوکرد انخره سی چیقه رق بر مقداری اول شقوقده قرستالانوب قالور وعادی طوز دخی صو واسطه سیله پک قولای قرستالانور بر ماده در و انک قرستاللری مکعب شکلنده اولور.

قرستاللرک ظهور و تشکلی قوانین حکیمه تحتنده بولندیغی بدیهی اولوب قرستال شکلی اخذ ایدن هر بر جسمک کندویه مخصوص شکلی وارددر. مثلا یواش یواش تیردله قرستالانش کوکرد دائما بر شکل ایله و صوده منحل اوله رق قرستالانش طوز دخی کندویه مخصوص

بر شکل ایله متشکل اولدیغی تجارب ایله ثابتدر. بعض مرتبه تخلف
ایتنه بیله جزئی اولوب ینه شکل اصلاسندن معدود اولور بودخی
بر جسم حالت مایعیتدن حالت صلابته هر نقدر بطائت وتدریجیه
کیررایسه اولقدرد منتظم وجسیم اوله رق قرستالنور و بعض قرستالار
شول مرتبه صغیر اولور که ساده کوز ایله کور یله میوب خرده بین
ایله کشف و معاینه اولنور و بعضیایرینک دخی جسامتی زیاده اولوب
یوز سکسان و ایکی یوز قیه وزنده اولنری بولنور.

تجارب کثیره ایله مثبتدر که قرستالارک خواص غریبه سندن بری
جهات مختلفه ده شق اولنه میوب یعنی استلیدیکی طرفلردن یاریله میوب
جهات مخصوصه سی واردر که اول جهتلرده تصدع ایدوب شکلک
انتظامنه خلل کلز و اگر جهات مخصوصه مزبور ه دن بشقه جهته ده
شق اولنه جق اولور سه قرستالک هیئت منتظمه سنه خلل طاری
اولوب شکست و منکسر اولور یعنی فاستاری قرستال کبی دوز
و مستوی اولز. اشته بر جسم قرستالینک یاریله بیلان جهات
مخصوصه سنه فرانسزجه قلیواژ تعیر اولنور. معلوم اوله که
قرستالرده اشبو قلیواژ متعدد و مختلف اولوب قلیواژه کوره
شق اولندقدده اشکال هندسیه مجسمه حاصل اولور که جمله سی
اشکال اصلیه لرندن نشأت ایلمش اولماریله اشکال معینه اصلیه
مذکوره یه ارجاع اولنه بیلور بو خصوصه دائر بر وجه آتی بعض
تفصیلاته ابتدار اولنور.

معادن و احجارک جیع قرستالاری بعض تبدیلات و علاوهز ایله
التی مجسم اشکال منتظمه هندسیه دن برینه نقل و تحویل اولورلر.
بنأ علیه اشبو اشکال سته اشکال اصلیه اعتبار اولنوب قرستالارک

اشکال سائره سی مطلقاً بونلردن برینه منسوبدر اشکال اصلیه مذکوره نك اسامیسی زیرده بیان اولنور. برنجیسی مکعبدر بونك سکز زاویه سی واون ایکی ضلعی اولوب الی سطح متوازی احاطه سندن حاصل اولور. اشته مکعبده زاویه لرده وضلع لرده مشابهت تامه اولغله بر ضلعده ویاخود بر زاویه ده اوله جق تبدل دیگر لرنده دخی واقع اولق لازم کلور. اکا بنا زاویه لری قطع اولندیغی حالده بر جسم ذو ثمانیه قواعد منتظم حاصل اولور واکر مکعبک اون ایکی ضلعی قطع اولنسه ذوائی عشر قواعد اولان شکل مجسم منتظم حاصل اولور و اهرام مثلثی دخی مکعبک متفرعاتنددر. ایکنجیسی منشور مربعدر. اشبو منشور مربعی بری برینه مساوی سکز زاویه مجسمه دن عبارت اولوب بونلر متناظراً واقع اولشدر و اون ایکی ضلعی وارا بیده سکرکی افقه موازی ودردی عمودیدر و اشبو شکلک بعضاً ایکی قاعده سنده بر اهرام مربعی واقع اولور.

اوچنجیسی منشور مستطیلدر اشبو شکل سالف الذکر منشور مربعی یه بکرز ایسه ده ایکی قاعده سی مربع الشکل اولیوب مستطیل شکلنده در دزدنجیسی شبیه بالمعیندر. معلوم اوله که مکعبده بری برینه مساوی اوچ محور وارددر اشکال اصلیه دن ایکنجی شکلده یعنی منشور مربعی که محورل جله سی مساوی اولیوب فقط ایکبشر ایکبشر مساوی واقع اولشدر درو منشور مستطیلده ایسه محورل غیر مساویدر و مجسم شبیه بالمعینده محورل بری برلینه هم مساوی و همده مائل اولوب مجسم مزبورک هر طرفی شکل بسیط شبیه بالمعین بر منشور مائلدر و هر طرفی مساوی اولوب فقط زاویه ل مکعب مجسمده اولدیغی

کبی قائمه دکلدرلر اشبو مجسمك متفرعات کیره سی واردر.
 بشنجیسی منشور شبیه بالمعین مائل اولوب انجیسی دخی منشور
 مائل غیر منتظمدر. علم معاندنه اشبور ستالیزاسیون زیاده معتنا
 وشایان تتبع بر کیفیت اولوب اجسامك اجزاسی بیننده غریب حالات
 اولدقدن بشقه معادنك پك چوغی دخی قرستالینش اولدقلری حالد
 يك نظرده اشكال مخصوصه لری واسطه سیله بری برندن تقریق
 وتمیز اولنور فقط بوتك بیلیمسی میزالوزی یعنی مجت المعادن دینلان
 علمك تحصیلنه موقوفدر.

معادن شكل قرستالیدن بشقه نیجه اشكال مخصوصه ایله منشكل
 اولوب مثلا حبات شكندنه و دیش دیش و ریش و خبط کبی اولور
 و بعضاً دخی هیچ بر شكل مخصوصی اولیوب طوپدن کومه کبی اولور
 و بوکار کبی تعیر اولنور. بعضاً دخی بر معدن ساده کوزایله کور یله میه جك
 درجه ده اجزای صغیره دن عبارت اوله رق سائر معادن ذروتندنه
 بولنور. معادن ایله اکثر حالدّه مخلوط بولنان احجارك باشلیجدری
 بولنوردر قوارس فلسپات میقا پیروکسن انفیبول حض حدید.

(ادهم)

ناظر معارف و نافعہ

(آیا صوفیه)

معلوم اولدیغی اوزره شهر استانبول یدی یوکسك تپه اوزرینه بنا
 اولمش اولدیغندن آیا صوفیه جامع شریفی بولنردن جانب شمال